

DENETİM DERSİ ALAN ÖĞRENCİLERİN BAĞIMSIZ DENETİM HAKKINDA GÖRÜŞLERİ VE FARKINDALIKLARI: GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ ÖRNEĞİ*

Reşid ÇİĞDEM-Mustafa GÜL*****

Öz

Dünyada son yıllarda yaşanan finansal skandallardan sonra denetim kavramı işletmeler açısından daha da önem kazanmıştır. Türkiye’de de bu konuda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. En son 6102 TTK ile denetim faaliyetlerinin kapsamı genişletilmiştir. Sürekli gelişen denetim faaliyeti konusunda üniversitelerde okuyan öğrencilerin denetim konusunda farkındalıklarının araştırılması önemlidir. Bu amaçla çalışmada İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde denetim dersi almış öğrencilerin bağımsız denetime bakış açıları incelenmiştir. Çalışma kapsamında Gaziosmanpaşa Üniversitesinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde okuyan denetim dersi almış öğrencilere yüz yüze anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22.0 istatistikî program yardımıyla analize tabi tutulmuştur. Çalışma sonunda öğrencilerin bağımsız denetime ilişkin düşüncelerinin ve farkındalıklarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler Denetim, bağımsız denetim, denetimde farkındalık

AUDIT COURSE STUDENTS OPINION and AWARENESS ABOUT INDEPENDENT AUDITING: GAZİOSMANPAŞA UNIVERSITY FACULTY of ECONOMICS and ADMINISTRATIVE SCIENCES SAMPLE

Abstract

In conjunction with the financial scandals happened in the World in recent years, the concept of audit has gained more importance for businesses. Several studies have also been conducted in Turkey. Recently, the scope of audit activities has been expanded with the 6102 TTK. It is important to be investigated the awareness of the students who study at the universities on the audit activity that is continuously

* 20-22 Nisan 2017 tarihleri arasında düzenlenen 2.Lisansüstü İşletme Öğrencileri Sempozyumu’nda sunulan “Denetim Dersi Alan Öğrencilerin Bağımsız Denetim Hakkında Görüşleri Ve Farkındalıkları: Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği” başlıklı sözlü bildirinin makale formatındaki halidir.

** Öğr.Gör., Gaziosmanpaşa Üniversitesi Nispetiye Sosyal Bilimler MYO, resid.cigdem@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5974-6267.

*** Yrd. Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, mustafa.gul@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5503-9194.

developing. For this purpose, viewpoint of students who have taken audit course in the Faculty of Economics and Administrative Sciences to independent audit was investigated. Within the scope of this study, face-to-face questionnaires were applied to the students who have taken the audit course at Gaziosmanpaşa University Faculty of Economics and Administrative Sciences. The obtained data were analyzed by SPSS 22.0 statistical program. As a result of the study, it was aimed to reveal the thoughts and awareness of the students on independent audit.

Key Words: Audit, Independent Audit, Awareness in Auditing.

GİRİŞ

20. yüzyılda sağlanan teknolojik ilerlemeler, küresel anlamda şirketleri ve menfaat sahiplerini hem bir ortak hem de rakip haline getirmiştir. Menfaat sahipleri arasında oluşan bu ortaklık ve rekabet 1980'li yıllardan sonra artış göstermiş, her menfaat sahibi kendi çıkarlarını sağlamak için yasal veya yasal olmayan yöntemler geliştirmiştir. 1990'lı yıllardan sonra yaşanan finansal krizler ve şirket skandalları menfaat sahipleri arasındaki çıkar ilişkilerinin sorgulanmasına yol açmıştır (Benligiray ve Kılıç, 2011:777). Örneğin, Enron şirketinin denetim işini yapan Arthur Andersen (AA), şirketin finansal raporlarında yapmış olduğu hileyi görmezden gelerek Enron'un iflas etmesine ve yatırımcılarının büyük zararlara uğramasına neden olmuştur. Worldcom skandalı, şirketin yüksek gösterdiği karı sermaye gideri olarak göstermesinden kaynaklanmıştır. AA denetim şirketi bu hileyi fark etmesine rağmen denetim raporunda bahsetmemiştir. Parmalat skandalı, şirketin finansal kaynaklarının tükenmesinden ve hesaplarının yaklaşık 8 milyar € şişirilmesinden kaynaklanmıştır. Bu skandalda da denetim karmaşasının etkisi bulunmaktadır (Odabaşı ve Ergen, 2017:4). Ernst&Young denetim şirketi, dünyanın en büyük şirketlerinden biri olan Lehman Brothers şirketinin yapmış olduğu repo işlemlerinden yapılan usulsüzlüklerin farkında olmalarına karşın sessiz kalmış benzer şekilde, Pricewaterhouse Cooper denetim şirketi dünyanın en büyük sigorta şirketlerinden birisi olan AIG şirketinin risk yönetimine dair şirketin maddilik kapsamında değerlendirilmesi gereken zayıflıkları konusunda sessiz kaldığı belirlenmiştir (Erdoğan, 2015:17).

Bu skandalların şirketlerde; şirket yönetici ücretlerinde büyük ölçüde orantısızlıkların bulunduğunu, halka arz şeklinde gerçekleşen hisse satışlarının şirketlerde şüpheli yatırımlara yol açtığını, şirket fonlarının suiistimal edildiğini, içerden öğrenenlerin ticaretinin gerçekleştirildiğini, yöneticilere şirket hisse

Denetim Dersi Alan Öğrencilerin Bağımsız Denetim Hakkında Görüşleri ve Farkındalıkları: Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği

senetlerinden verme hakkının kötü kullanıldığını, denetim faaliyetlerinin yetersiz olduğunu ve kamu otoritesinin kaybolduğunu ortaya çıkartmıştır (Kılıç, 2009: 140).

Şirket skandallarının en önemli nedeni ise, her bir menfaat sahibinin bireysel çıkarlarını şirketin ve toplumun çıkarların üzerinde tutmasıdır. Bu skandallarda rol alan taraflar; yönetim kurulunda yer alan pasif veya hilekâr üyeler, ciddi çıkar çatışması içerisinde bulunan yöneticiler, yatırım işini yapan banker ve borsacılar ile önyargılı analistler, bağımsız muhasebe ve denetim firmaları ile çıkar çatışmalarına yol açabilecek yetersiz uygulamaları düzenleyen kuruluşlardır (Kılıç, 2009:141). Şirket skandallarının etkisi mevcut sistemin yeniden sorgulanmasını sağlamıştır. Özellikle şirketlerin yönetim ve denetim faaliyetlerindeki eksiklikler ile kamu otoritesinin yetersizliği finansal piyasalarda güven unsurunun zedelenmesine yol açmıştır. Kanun koyucular yasal değişikliklerle bu skandalların önüne geçmeyi, piyasalarda kaybolan güveni tekrar sağlamayı hedeflemişlerdir (Kılıç, 2009:141).

30 Temmuz 2002 yılında ABD sermaye piyasalarında yürürlüğe giren Sarbanes-Oxley Act (SOA) bu skandalların önüne geçmeyi amaçlayan en önemli yasal düzenlemelerden biridir. SOA sadece ABD'ndeki şirketleri ilgilendiren bir yasal düzenleme olmakla sınırlı kalmamış, benzer sıkıntıları yaşayan birçok ülke SOA'a uygun yasal değişiklikleri gerçekleştirmişlerdir. Türkiye'de SPK, Kamu Gözetim Kurumu (KGGK) gibi kurumlarda bu tür değişiklikleri gerçekleştiren kuruluşlardandır (Kılıç, 2009:143). En son 2011 yılında çıkarılıp, 2013 yılında yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu (TTK) denetim alanında köklü değişiklikler yapmıştır (Özçelik vd, 2014: 56).

Bu çalışmanın amacı son yeniliklerle oldukça önemli bir hale gelen bağımsız denetimin geleceğin denetçi adayları arasındaki görüş ve farkındalıklarını araştırmaktır. Bu bağlamda Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde okuyan ve denetim dersi almış öğrenciler üzerinde anket tekniği ile görüş ve farkındalıklar araştırılmıştır.

1. DENETİM VE BAĞIMSIZ DENETİM KAVRAMLARI İLE TTK'NUN DENETİME GETİRDİĞİ YENİLİKLER

İşletmeler ekonomik hayatın temelini oluşturmaktadırlar. İşletmelerin menfaat sahipleri kendi faydaları için çeşitli kararlar almak zorundadırlar. Bu kararların alınabilmesi için gerekli olan bilginin güvenilir olması gerekmektedir. Çünkü güvenilir olmayan bilgiye dayanarak verilecek kararlar işletme için yüksek risk taşımaktadır. Bu riskin azaltılabilmesi için işletme ilgililerin bu bilgileri bizzat incelemesi veya birilerine

inceletmesi gerekmektedir. İşletme ile ilgili bilgilerin yayınlanmadan önce güvenilir bir kişi tarafından onaylanması gerektiği "denetim" olgusunu ortaya çıkarmıştır (Ataman vd, 2001:13).

Denetim, ekonomik faaliyet ve olaylarla ilgili beyan edilen bilgilerin önceden oluşturulmuş kriterlere uygunluk derecesini belirlemek için bu ekonomik faaliyet ve olaylara ilişkin bilgilerle ilgili delillerin objektif olarak elde edilmesi, değerlendirilmesi ve sonuçların bu bilgilerle ilgilenen taraflara iletişimini sağlayan sistematik bir süreçtir (Yılancı, 2006: 4).

Bağımsız denetim ise, bir işletmenin "bağımsız" bir denetçi tarafından mali kayıtlarının, hesaplarının, ticari işlemlerinin, muhasebe uygulamalarının uluslararası standartlara uygunluğunun denetim teknikleri uygulanarak elde ettiği denetim kanıtlarını incelenmesi ve bir raporla sonuca bağlanmasıdır. "Bağımsız", denetçi işletmenin çalışanı değil, bunun yerine bir hizmet sözleşmesiyle tutulduğu ve dolayısıyla "bağımsız" olduğu anlamına gelir (Uyar ve Özdemir, 2015:117). Bağımsız denetimin amacı, işletmenin finansal tablolarının, finansal raporlama standartları doğrultusunda işletmenin mali durumunu ve faaliyet sonuçlarını gerçeğe uygun biçimde gösterip göstermediği ile ilgili bağımsız denetçinin görüş bildirmesini sağlamaktır.

Bağımsız denetim işletmelere çeşitli faydalar sağlamaktadır (Deloitte: 2010, ss. 1-3, ET: 01.03.2017):

- İşletmenin yöneticileri gerçek bilgilerin akışını sağlar.
- Yöneticilerin geleceğe yönelik doğru kararlar almasına yardımcı olur.
- Finansal tabloların doğru hazırlanıp hazırlanmadığını kontrol eder.
- Çalışanların hileye yapmasını önler.
- İşletmelerin ucuz maliyetli finansman sağlamalarına yardımcı olur.
- İşletmenin ortaklarının haklarının korunmasına yardımcı olur.

Yeni TTK' da denetim ile ilgili hükümler uluslararası denetim standartları dikkate alınarak hazırlanmıştır. Yeni TTK ile denetim konusunda getirilen en önemli yenilik, halka açık olsun veya olmasın tüm sermaye şirketlerinin denetime tabi olmasıdır (Ulusan vd, 2012: 13). Yeni TTK ile gelen yeniliklerden biriside, bütün denetim şirketleri denetime tabi tutulmuştur. Denetim KGK'nın yayımladığı uluslararası denetim standartlarına göre yapılacaktır. Denetim faaliyetlerinin yürütülmesi ve denetlenmesi KGK'nın sorumluluğundadır.

Denetim Dersi Alan Öğrencilerin Bağımsız Denetim Hakkında Görüşleri ve Farkındalıkları: Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği

Denetime tabi olacak şirketlere aktif toplam, net satış hasılatı ve çalışan sayısı olmak üzere üç kriter getirilmiştir. Son iki yılda bu üç kriterden ikisini sağlayan şirketler denetime tabi tutulacaktır. Yani 2015 ve 2016 da üç kriterden ikisini taşıyan şirket 2017 yılında denetime tabi tutulacaktır. Kanuna göre, Aktif toplam: 40 milyon ve üstü TL, Net satış hâsılatı: 80 milyon ve üstü TL, Çalışan sayısı: 200 ve üstü olan şirketler üst üste iki yıl bu şartları sağlarsa denetime tabi tutulacaklardır. Denetime tabi şirketlere internet sitesi kurma zorunluluğu getirilmiştir ve kanunun istediği bilgileri internet sitesinde 5 yıl zorunlu olarak yayınlamak zorundadır.

Yeni TTK'da eski kanunda yer alan şirket bölümlerinden olan murakıplık kaldırılarak yerine bağımsız denetim getirilmiştir. Bağımsız denetim kuruluşları ve denetçiler KGK tarafından yetkilendirilirler. KGK listesinde yer almayan ve kaydı olmayan denetim kuruluşu ve denetçi bağımsız denetim hizmeti vermeye yetkili değildir. KGK verdiği yetkiyi belirlenen ilke ve kurallara uyulmadığı takdirde iptal etme hakkına da sahiptir. Yeni TTK'da denetime tabi tutulacak finansal tablolarda bilanço, gelir tablosu, nakit akış tablosu, özkaynak değişim tablosu ve dipnotlar olarak belirlenmiştir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Özçelik vd (2014), muhasebe meslek mensuplarının bağımsız denetimle ilgili güncel gelişmelere bakış açılarını ve farkındalıklarının incelemişlerdir. Meslek mensupları ile yapılan anket çalışması sonucunda, meslek mensuplarının denetçi olmak istedikleri ve denetim konusunda eğitim almayı düşündükleri, şirketlerinin denetime hazır olma süresinin 5 yıl ve üzeri olması gerektiği, denetim alanındaki en önemli sorunun işletme sahiplerinin sürece karşı dirençleri olduğu, bağımsız denetim ile muhasebe bilgilerinin kalitesinin artacağı ve denetimde başarının uyumlu çalışma sonucunda ortaya çıkacağı tespit edilmiştir.

Uyar ve Özdemir (2015), işletmelerin bağımsız denetime ilişkin bakış açılarını incelemişlerdir. Çalışma sonucunda işletmelerin bağımsız denetim hakkında az bilgiye sahip olduğu, denetim alanında yapılan düzenlemelerin uluslararası düzenlemelerle uyumlu bir şekilde ilerlemesinin denetim işini kolaylaştırdığı, denetim işinde ek maliyet korkusunun olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Odabaşı ve Ergen (2017), bağımsız denetimde kamu gözetim kurumunun etkinliğini ve denetim skandallarından bahsetmişlerdir. Çalışma sonucunda, mevcut düzenlemelerle denetim skandallarının önüne geçilemeyeceği, daha etkin bir yasanın faaliyete geçirilmesi gerektiği ve denetim işinin kamu tarafından yürütülmesi ve

denetlenmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

Uluslan vd (2013), yeni TTK'nın bağımsız denetime getirdiği yeniliklere muhasebe meslek mensuplarının bakış açılarını ve bakış açılarının meslekte geçen yıla göre değişiklik gösterip göstermediğini araştırmışlardır. Çalışma sonucunda muhasebe meslek mensuplarının denetim alanında getirilen yeniliklerin gerekli olduğunu, bu yeniliklerden en çok defter ve belgelerle ilgili getirilen defterlerin elektronik ortamda da saklanabileceği olanak tanınmasıdır. Diğer en önemli yenilikte denetimle ilgili yeniliklerdir. En az oranda uygun gördükleri yenilik de işletme defterlerinin tutulmasına Türkiye Muhasebe Standartları Kurumunun karar vereceğidir. Muhasebe meslek mensuplarının yeni TTK'nın muhasebe ve denetimle ilgili getirdiği yeniliklerle ilgili görüşlerinin meslekte geçen yıla göre değişmediği sonucuna varılmıştır.

Erdoğan (2015), yaşanan finansal skandallarda etkisi olan bağımsız denetim mesleğinin neden sorgulandığının cevabını araştırmıştır. Çalışma sonucunda, şirket usulsüzlüklerinin muhasebe boyutunun anlaşılmasının güç olduğu, bağımsız denetimde ki problemlerin sadece muhasebe ve denetim bakış açısıyla değil, farklı bilim dallarından alınacak destekle anlaşılabilceği sonucuna varılmıştır.

3.ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışma, Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF)'nde denetim dersi almış öğrencilerin bağımsız denetime ilişkin görüşlerinin ve farkındalıklarının ölçülmesini amaçlamaktadır. Bu bağlamda gelecekte bağımsız denetim işini yapacak en önemli kesimlerden birini oluşturan İİBF öğrencilerinin bağımsız denetim ile ilgili bilgi, deneyim ve farkındalıklarının artırılması ve geliştirilmesine yönelik öneriler sunulmaya çalışılacaktır.

3.2. Araştırmanın Metodolojisi

Araştırma kapsamına giren denetim dersi almış İİBF öğrencilerine yönelik yüz yüze görüşme tekniği ile Koçyiğit vd (2016) tarafından yapılan bir anketten uyarlanan bir anket çalışması uygulanmıştır. Çalışmaya katılan 200 öğrencinin 189'undan yanıt alınmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22.0 programı ile analize tabi tutulmuş ve görüşlerini ve farkındalıklarını göstermek için frekans analizleri kullanılmıştır.

3.3. Güvenilirlik Analizi

Geliştirilen ölçeğin hesaplanan toplam iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alpha) 0,738'dir. Ölçeğin sosyal bilimler alanı için yeterli bir güvenilirlik düzeyine sahip olduğu söylenebilir.

Denetim Dersi Alan Öğrencilerin Bağımsız Denetim Hakkında Görüşleri ve Farkındalıkları: Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği

3.4. Araştırmanın Bulguları ve Analizi

Çalışma sonucunda elde edilen sonuçlar, çalışmaya katılanlar hakkında genel bilgiler, çalışmaya katılanların bağımsız denetime ilişkin algıları olmak üzere iki bölümde sunulacaktır.

3.4.1. Genel Bilgiler

Ankete katılan öğrenciler öğrencilerin %39,2'nin 18-21, %58,7'nün 22-25, %2,1'nin ise 26-29 yaş aralığında olduğu, %67,7'nin kız öğrenci, %32,3'nün erkek öğrenci, %77,8'nin genel lise mezunu, %22,2'nin meslek lisesi mezunu, %50,3'nün normal öğretim öğrencisi, %49,7'nin ikinci öğretim öğrencisi olduğu görülmektedir.

3.4.2. Bağımsız Denetim Algılarının Ölçülmesi

Tablo1: Bağımsız Denetim İlgi ve Bilgi Düzeyleri

		Dağılım	%			Dağılım	%
Kavram Duyuma	Evet	172	91	Çalışma	Evet	87	46
	Hayır	17	9		Hayır	102	54
İlk Duyulan Yer	İnternet	22	11,6	Bilgi Düzeyi	Çok	9	4,8
	TV	15	7,9		Orta	101	53,4
	Gazete, Dergi	3	1,6		Az	79	42,8
	Ders	149	78,8	Kurs almayı Düşünmek	Evet	118	62,4
İlk Duyulan Ders	Muhasebe Denetimi	137	72,5		Hayır	71	37,6
	Genel Muhasebe	13	6,9	Değişiklik	Ders saatinin artırılması	8	4,2
	Finansal Yönetim	2	1,1		Uygulama yapılmalı	95	50,3
	İşletme	11	5,8		Eğitim seminerleri düzenlenmeli	58	30,7
	Diğer	26	13,8		Diğer	28	14,8
İlgi	Çok	14	7,4				
	Orta	88	46,6				
	Az	87	46				

Analize göre, öğrencilerin %91'i bağımsız denetim kavramını duydukları, %78,8'nin bağımsız denetim kavramını ilk kez derste duyduklarını ve %72,5'nin muhasebe denetimi dersinde duydukları görülmektedir. Öğrencilerin toplam %92,6'nın bağımsız denetime ilgilerinin orta ve az olduğu, %54'nün bu alanda çalışmayı düşünmedikleri, %93,4'nün bağımsız denetim konusunda herhangi bir tecrübeye sahip olmadıkları, toplam %6,2'nin bağımsız denetim konusunda bilgilerinin orta ve az olduğu ve %62,4'nün bu alanda kurs/seminer almayı düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Tablo 4: Bağımsız Denetim Şirketlerin Finansal Durumunun ve Faaliyet Sonuçlarının Doğru Bir Şekilde Gösterilmesini Sağlamaktadır

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	9	4,8
Katılmıyorum	14	7,4
Kararsızım	39	20,6
Katılıyorum	99	52,4
Kesinlikle Katılıyorum	28	14,8
Toplam	189	100,0

Öğrenciler “Bağımsız denetim şirketlerin finansal durumunun ve faaliyet sonuçlarının doğru bir şekilde gösterilmesini sağlamaktadır” yargısına, en fazla oran %52,4 ile katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 5: Bağımsız Denetimin Ülkemizdeki Denetim Uygulamalarını Belli Bir Standarda Bağlamaktadır

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	4	2,1
Katılmıyorum	23	12,2
Kararsızım	49	25,9
Katılıyorum	93	49,2
Kesinlikle Katılıyorum	20	10,6
Toplam	189	100,0

Öğrenciler “Bağımsız denetimin ülkemizdeki denetim uygulamalarını belli bir standarda bağlamaktadır” yargısına, %49,2 ile katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Denetim Dersi Alan Öğrencilerin Bağımsız Denetim Hakkında Görüşleri ve Farkındalıkları: Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği

Tablo 6: Bağımsız Denetim Şirket Yöneticileri İle Finansal Bilgi Kullanıcıları Arasındaki Çıkar Çatışmasını Azaltmaktadır

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	8	4,2
Katılmıyorum	18	9,5
Kararsızım	70	37,0
Katılıyorum	65	34,4
Kesinlikle Katılıyorum	28	14,8
Toplam	189	100,0

Öğrenciler “Bağımsız denetim şirket yöneticileri ile finansal bilgi kullanıcıları arasındaki çıkar çatışmasını azaltmaktadır” yargısına, toplam %49,2 ile katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum cevabını vermişlerdir. İkinci en çok oran olan %37 kararsızım seçeneğinin çıkması bağımsız denetim hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarından kaynaklanabilir.

Tablo 7: Bağımsız Denetim İşletmedeki Muhasebe Hata ve Hileleri En Aza İndirgemektedir

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	8	4,2
Katılmıyorum	17	9,0
Kararsızım	39	20,6
Katılıyorum	70	37,0
Kesinlikle Katılıyorum	55	29,1
Toplam	189	100,0

Katılımcılar, “Bağımsız denetim işletmedeki muhasebe hata ve hileleri en aza indirgemektedir” yargısına en yüksek oran olan %37 ile katılıyorum cevabını vermişlerdir.

Tablo 8: Ülkemizde Bağımsız Denetim İle İlgili Düzenleyici Çalışmalar Bağımsız Bir Kurul Tarafından Yapılmaktadır

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	8	4,2
Katılmıyorum	25	13,2
Kararsızım	86	45,5
Katılıyorum	42	22,2
Kesinlikle Katılıyorum	28	14,8
Toplam	189	100,0

Katılımcılar “Ülkemizde bağımsız denetim ile ilgili düzenleyici çalışmalar bağımsız bir kurul tarafından yapılmaktadır” yargısına en yüksek %45,5 ile kararsızım cevabını vermişlerdir.

Tablo 9: Bağımsız Denetim İle İlgili Gelişmeleri Yakından Takip Ediyorum

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	42	22,2
Katılmıyorum	74	39,2
Kararsızım	38	20,1
Katılıyorum	25	13,2
Kesinlikle Katılıyorum	10	5,3
Toplam	189	100,0

Katılımcılar “Bağımsız denetim ile ilgili gelişmeleri yakından takip ediyorum” yargısına %39,2 en yüksek oran ile katılmıyorum cevabını vermişlerdir. bu oran, katılımcıların bağımsız denetim farkındalıklarının artmamasından kaynaklanmaktadır. Katılımcıların farkındalıkları artırılırsa bu oranda değişecektir.

Denetim Dersi Alan Öğrencilerin Bağımsız Denetim Hakkında Görüşleri ve Farkındalıkları: Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği

Tablo 10: Mevcut Muhasebe ve Denetim Bilgilerim Bağımsız Denetim Yapabilmem İçin Yeterlidir

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	19	10,1
Katılmıyorum	57	30,2
Kararsızım	69	36,5
Katılıyorum	34	18,0
Kesinlikle Katılıyorum	10	5,3
Toplam	189	100,0

Katılımcılar “Mevcut muhasebe ve denetim bilgilerim bağımsız denetim yapabilmem için yeterlidir” yargısına %36,5 ile kararsızım cevabını vermişlerdir. Bağımsız denetim çok bilgi ve tecrübe isteyen ve sürekli gelişmekte olan bir alandır.

Tablo 11: Türkiye Denetim Standartları Mevcut Denetim Uygulamalarında Bazı Önemli Değişiklikler İçermektedir

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	5	2,6
Katılmıyorum	24	12,7
Kararsızım	105	55,6
Katılıyorum	41	21,7
Kesinlikle Katılıyorum	13	6,9
Toplam	189	100

Katılımcılar “Türkiye Denetim standartları mevcut denetim uygulamalarında bazı önemli değişiklikler içermektedir” yargısına %55,6 ile kararsızım cevabını vermişlerdir. Ülkemize yeni girmiş olan denetim kavramının tam olarak anlaşılabilmesi ve bundan dolayı denetimle ilgili gelişmelerin yakından takip edilmemesinden kaynaklanabilir.

Tablo 13: Yeni Türk Ticaret Kanunu İle İşletmelere Denetimle İlgili Yenilikler Getirilmiştir

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	8	4,2
Katılmıyorum	20	10,6
Kararsızım	82	43,4
Katılıyorum	63	33,3
Kesinlikle Katılıyorum	16	8,5
Toplam	189	100,0

Katılımcılar “Yeni Türk ticaret Kanunu ile işletmelere denetimle ilgili yenilikler getirilmiştir” yargısına %43,4 ile kararsızım cevabını vermişlerdir. bu oran da denetim ilgili birçok yenilik getiren 2012’de yürürlüğe giren TTK hakkında yeterli bilgi sahibi olunamamasından kaynaklanabilir.

Tablo 14: Muhasebesiz Denetleme Dayanaksız; Denetimsiz Muhasebe ise Sağlamasızdır

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	9	4,8
Katılmıyorum	18	9,5
Kararsızım	51	27,0
Katılıyorum	62	32,8
Kesinlikle Katılıyorum	49	25,9
Toplam	189	100,0

Katılımcılar “Muhasebesiz denetleme dayanaksız; denetimsiz muhasebe ise sağlamasızdır” yargısına %32,8 ile katılıyorum cevabını vermişlerdir. Bağımsız denetim finansal tabloların Türkiye Denetim Standartlarına uygunluğunu denetlemektedir. Finansal tablolar da muhasebenin sağlamış olduğu bilgiler ışığında oluşturulduğundan muhasebe olmadan denetimin bir dayanağı olmayacaktır. İşletmeler de yapmış oldukları kayıtların ve düzenlemiş oldukları belgelerin hatasız ve hilesiz olduklarını ancak denetim yoluyla öğrenebilmektedirler.

Tablo 15: Ülkemizdeki Bütün Şirketler Bağımsız Denetime Tabi

Denetim Dersi Alan Öğrencilerin Bağımsız Denetim Hakkında Görüşleri ve Farkındalıkları: Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği

Tutulmalıdır

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	10	5,3
Katılmıyorum	19	10,1
Kararsızım	54	28,6
Katılıyorum	63	33,3
Kesinlikle Katılıyorum	43	22,8
Toplam	189	100,0

Katılımcılar “Ülkemizdeki bütün şirketler bağımsız denetime tabi tutulmalıdır” yargısına %33,3 katılıyorum cevabını vermişlerdir. Bu oran sadece halka açık olsun veya olmasın anonim şirketlere uygulanan bağımsız denetimin genişletilerek tüm şirketlere uygulanması amacı ile uyusmaktadır.

Tablo 16: Bağımsız Denetim Hakkında Daha Fazla Bilgi Sahibi Olmak Mesleki Sınavlarda Başarılı Olmanı Sağlar

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	8	4,2
Katılmıyorum	22	11,6
Kararsızım	33	17,5
Katılıyorum	72	38,1
Kesinlikle Katılıyorum	54	28,6
Toplam	189	100,0

Katılımcılar “Bağımsız denetim hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak mesleki sınavlarda başarılı olmamı sağlar” yargısına en yüksek %38,1 ile katılıyorum cevabını vermişlerdir. Bağımsız denetim muhasebe ve hukuk gibi disiplinleri içine alan çok geniş kapsamlı bir alandır. Bu alanda başarılı olmak bu disiplinleri de çok iyi düzeyde bilmek gerekmektedir. Bu da yapılan mesleki sınavlar da başarılı olma ihtimalini artırmaktadır.

Tablo 17: Bağımsız Denetim Hakkında Daha Fazla Bilgi Sahibi Olmak İş Hayatımda Önemli Bir Fark Oluşturabilir

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	7	3,7
Katılmıyorum	23	12,2
Kararsızım	28	14,8
Katılıyorum	76	40,2
Kesinlikle Katılıyorum	55	29,1
Toplam	189	100,0

Katılımcılar “Bağımsız denetim hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak iş hayatımda önemli bir fark oluşturabilir” yargısına en yüksek %40,2 ile katılıyorum cevabı vermişlerdir. Denetime tabi olacak şirketlerin gün geçtikçe artmasından dolayı bağımsız denetim hakkında ne kadar çok bilgi sahibi olunursa iş hayatında da o kadar fark oluşturulabilir.

Tablo 18: Bağımsız Denetim Hakkında Daha Fazla Bilgi Sahibi Olmak İçin Muhasebe Hakkında Daha Fazla Bilgi Sahibi Olmalıyım.

	Dağılım	%
Kesinlikle Katılmıyorum	5	2,6
Katılmıyorum	23	12,2
Kararsızım	22	11,6
Katılıyorum	70	37,0
Kesinlikle Katılıyorum	69	36,5
Toplam	189	100,0

Katılımcılar “Bağımsız denetim hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak için muhasebe hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalıyım” yargısına en yüksek %37 ile katılıyorum cevabı vermişlerdir. Muhasebe ve denetim birbirleri tamamlayan biri olmadan diğerinin eksik kalacağı bilimlerdir. Denetim muhasebe bilgilerine dayanarak yapıldığından bağımsız denetimin nihai sonuca ulaşması için muhasebenin çok iyi düzeyde bilinmesi gerekmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Denetim Dersi Alan Öğrencilerin Bağımsız Denetim Hakkında Görüşleri ve Farkındalıkları: Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği

Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde denetim dersi almış öğrencilerin bağımsız denetime ilişkin görüşlerinin ve farkındalıklarının ölçülmesi amacıyla yapılan çalışmamızda şu sonuçlara ulaşılmıştır. Bağımsız denetim mesleğine ilginin yüksek ve bağımsız denetim konusunda kurs (eğitim) almayı düşünenlerin çok, olmasına rağmen öğrencilerin çalışma istekleri olmadığı sonucu çıkmıştır. Bu sonuç öğrencilerin bağımsız denetim mesleği konusunda yeterince bilgi sahibi olmadıklarından kaynaklanabilir. Öğrencilerin bu konuda bilgi düzeylerinin orta seviye çıkması öngörümüzü doğrulamaktadır. Öğrencilerin bilgi düzeylerini artırmak için bağımsız denetim konusuna derslerde daha fazla yer verilebilir, dersler daha çok teorik olarak değil de uygulamalı olarak işlenebilir ve eğitim seminerleri düzenlenebilir. Anket sonucunda da öğrencileri dersleri daha çok uygulamalı olarak işlemek istediklerini belirtmişlerdir. İşletmenin mali tabloları muhasebenin sağlamış olduğu bilgiler ışığında oluşturulmaktadır. Bu nedenle de "muhasebesiz denetleme dayanaksız; denetimsiz muhasebe ise sağlamasızdır" sözü denetim ve muhasebe arasındaki ilişkiyi en iyi ifade eden sözlerden biridir. Sonuç olarak, geleceğin denetçi adayı olan öğrencilerin bağımsız denetim hakkında daha fazla bilgi edinmeleri sağlanmalı, bağımsız denetim alanında çalışmaya yönlendirilmeli ve öğrencilere bağımsız denetimin önemini anlatacak faaliyetler yapılmalıdır. Bu faaliyetler eğitim programları, bağımsız denetim, konusunda uzman kişilerle söyleşi, seminerler, staj uygulamaları, çalıştaylar olabilir.

KAYNAKÇA

- Ataman, Ü., Hacırüstemoğlu, R., Bozkurt, N. (2001). "Muhasebe Denetimi Uygulamaları", Alfa Yayınları: İstanbul.
- Benligiray Y. ve Kılıç, M. (2011) "Halka Açık Şirketler İçin Talepsiz Kurumsal Yönetim Derecelendirme Model Önerisi" (Prof. Dr. Sabri Bektöre Anısına, Ed: Yılmaz Benligiray ve Adnan Sevim), Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 2211, Eskişehir, ss 776-805.
- Bezirci, M. Karasioğlu, F. "Türkiye'de Denetimin Tarihsel Gelişimi", Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 21, 2011, ss. 571-592.
- Deloitte "Yeni Türk Ticaret Kanunu Ve Bağımsız Denetim" , 2010, ss. 1-31, <http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/Yeni-T%C3%BCrk-Ticaret-Kanunu-ve-Ba%C4%9F%C4%B1ms%C4%B1z-Denetim.pdf>, Erişim Tarihi: 01.03.2017.

- “Enron Skandalı Ve Sermaye Piyasaları”,
http://Www.Ekodialog.Com/Makaleler/Enron_Skandalı_Sermaye_Piyasaları.Html, Erişim Tarihi: 01.02.2017
- Erdoğan, S. “Finansal Skandalların Bağımsız Denetim Boyutu” Mali Çözüm Dergisi, 128, 2015, ss.14-32.
- Kılıç, M. (2009) “Kurumsal Yönetim” (Yönetim Yaklaşımları ile Kurumsal Sürdürülebilirlik, Ed: Senem Besler) Beta Basım Yayım AŞ., İstanbul, ss127-166.
- Koçyiğit, S. Elitaş, B. L. ve İşgüven, M. K. “Lisans Öğrencilerinin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıklarına Yönelik Bir Araştırma: Yalova Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği”, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 8(1), 2016, ss.59-68.
- Odabaşı, C.,Ergen, H.“Bağımsız Denetimde Kamu Gözetimi Ve Skandallar”, Muhasebe ve Denetim Dünyası, 2017, ss. 1-10.
- Özçelik, H., Şenol, H. ve Aktürk, A.“Muhasebe Meslek Mensuplarının Bağımsız Denetim Alanındaki Güncel Gelişmelere Bakış Açıları ve Farkındalıkları Üzerine Bir Araştırma”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, 62, 2014, ss. 55-72.
- Sağlar, J.,Tuan, K.“İşletmelerde İç Denetim Fonksiyonunun Bağımsız Dış Denetim Maliyeti Üzerindeki Etkileri” Çukurova üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18(1), 2009, ss. 343-358.
- Ulusan, H., Eren, E. Ve Köylü, Ç.“6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK)’nın Muhasebe Ve Denetim Uygulamalarına Getirdiği Yenilikler Üzerine Bir Araştırma” Muhasebe Ve Finansman Dergisi, 55, 2012, ss. 11-24.
- Uyar, S., Özdemir, H. S.“İşletmelerin Bağımsız Denetime Bakış Açılarına İlişkin Bir Araştırma”, Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 7 (3), 2015, ss. 117-123.
- Yılcı, M.F. (2006), İç Denetim Türkiye’nin 500 Büyük Sanayii İşletmesi Üzerine Bir Araştırma, Ankara: Nobel Yayın No:939
- Yıldız, F., Yanık, A.“Yükseköğretimde Öğrenim Gören Öğrencilerin Muhasebe Ve Finansal Raporlama Standartları Hakkındaki Algıları: Ampirik Çalışma”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı(Cilt):17(1), 2013, ss. 205-220.